

Comming Crisis in Western Sociology

সমাজ বিজ্ঞানত অন্ততঃ কোনো শিক্ষাবিদৰ দলে সমাজবিজ্ঞানীতকৈ নব্য বাওঁভাৱধাৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰতি অধিক সহানুভূতিশীল হোৱা নাই আৰু আনকি ডেভিদ ৰিছমেনে এই বৃত্তিটোৱে আন্দোলনটোৰ বিকাশত কিছু পৰিমাণে অৰিহণা যোগাইছে বুলিও দাবী কৰিছে। বিড়ম্বনাৰ কথাটো হ'ল যে এতিয়া সমাজবিজ্ঞানত নব্যবাওঁভাৱধাৰা পি এইচ ডি হৈ পৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে তেওঁলোকৰ কিছুমান প্ৰাক্তন অধ্যাপকৰ “ৰক্ষণশীলতা” বুলি ভবা কথাটোৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। এলভিন গ'ল্ডনাৰৰ কিতাপখনে যুক্তি আগবঢ়ায় যে এই সকলোবিলাকে নতুন “উগ্র” সমাজবিজ্ঞানৰ উত্থানৰ আগজাননী দিয়ে, আৰু তেওঁ ইয়াৰ পথ প্ৰদৰ্শক হিচাপে কাম কৰিবলৈ এক তাত্ত্বিক কাঠামো সৃষ্টি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে।

মূলতঃ গ'ল্ডনাৰৰ কিতাপখন পাঁচটা আন্তঃসম্পৰ্কীয় অংশৰে গঠিত: “বস্তুনিষ্ঠ”, “মূল্যমুক্ত” সমাজ বিজ্ঞানৰ ওপৰত আক্ৰমণ; সমাজবিজ্ঞানৰ ইতিহাসৰ এটা সমাজবিজ্ঞান; টেলকট পাৰ্ছনছৰ সমালোচনা, লগতে তেওঁৰ চিন্তাৰ উৎসৰ বিশ্লেষণ; ছোভিয়েট ইউনিয়ন আৰু পূব ইউৰোপৰ মাৰ্ক্সবাদী সমাজবিজ্ঞানৰ অৱস্থাৰ ওপৰত কিছু মন্তব্য; আৰু শেষত লেখকৰ নতুন সমাজবিজ্ঞানৰ প্ৰস্তাৱৰ চমু বক্তব্য।

সমসাময়িক আমেৰিকাৰ সমাজ বিজ্ঞানত “বিজ্ঞানবাদ” সংস্কৃতিৰ সমালোচনা কৰি গ'ল্ডনাৰে কিছুমান কথা স্পষ্টকৈ দাঙি ধৰিছে। তেওঁৰ মতে, সমাজবিজ্ঞানীসকলে (আৰু লগতে ৰাজনীতি বিজ্ঞানীসকলে) ব্যৱহাৰ কৰা অত্যধিক বিমূৰ্ত ভাষাই সঘনাই ধাৰণাগত দৰিদ্ৰতাক লুকুৱাই ৰাখে। আজিৰ সমাজ বিজ্ঞানীসকলৰ প্ৰায়ে ঐতিহাসিক দৃষ্টিভঙ্গীৰ অভাৱ হয় আৰু পদ্ধতিগত বিশুদ্ধতাৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ অত্যধিক চিন্তাই সমসাময়িক আমেৰিকাৰ সমাজ আৰু ইয়াৰ সমস্যাসমূহ বুজিবলৈ অৰিহণা কম বা একোৱেই দিব নোৱাৰে। নিশ্চিতভাৱে যিসকলে নিজৰ “বস্তুনিষ্ঠতা” আৰু সমাজ বিজ্ঞানৰ মূল্যবোধমুক্ত চৰিত্ৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে তেওঁলোকৰ বহুতেই এনে অধ্যয়নৰ সৃষ্টি কৰে যিবোৰ বাস্তৱৰ প্ৰকৃতিৰ বিষয়ে মাত্ৰ আংশিকভাৱে সচেতন অনুমানৰ পৰাই উদ্ভৱ হয়।

গ'ল্ডনাৰৰ প্ৰতিকাৰ কি? ইয়াৰ এটা অংশত এই স্বীকৃতি জড়িত হৈ আছে যে সমাজ বিজ্ঞানে কেতিয়াও সম্পূৰ্ণ বস্তুনিষ্ঠতা লাভ কৰিব নোৱাৰে, আৰু সমাজবিজ্ঞানীসকলে নিজৰ পক্ষপাতিত্বৰ সামাজিক আৰু মানসিক উৎসসমূহ বুজিবলৈ চেষ্টা কৰাৰ দাবী, বা তেওঁ লেবেল লগোৱাৰ দৰে “পটভূমি” আৰু “কাৰ্য্যক্ষেত্ৰ অনুমান”। সমাজ বিজ্ঞানীসকলে সম্পূৰ্ণ বিচ্ছিন্নতা লাভৰ প্ৰচেষ্টাক পৰিত্যাগ কৰি ভাল, সত্য আৰু সুন্দৰক অস্তিত্বলৈ আনিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগিব। নিজৰ কামৰ মূল্যায়নত তেওঁলোকে মূলতঃ নিজৰ তথ্যৰ সামাজিক পৰিণতিৰ প্ৰতি চিন্তিত হ'ব লাগে। মুঠতে তেওঁলোকৰ কাম হল মানুহৰ অবিৰত দমনতকৈ “মুক্তি”ত অৰিহণা যোগোৱা অধ্যয়ন আৰু তত্ত্বৰ সৃষ্টি কৰা। এইদৰে গভীৰভাৱে আত্মসচেতন, “প্ৰতিফলিত” সমাজবিজ্ঞানৰ পথ প্ৰশস্ত হয়।

গ'ল্ডনাৰৰ কাৰ্যসূচীৰ প্ৰথম অংশটো ব্যতিক্ৰমী নহয় যদিও তেওঁ আনৰ পক্ষপাতিত্বৰ উৎস উন্মোচন কৰাতকৈ নিজৰ পক্ষপাতিত্বৰ উৎসৰ অনুসন্ধান কৰিবলৈ বহুত কম ইচ্ছুক যেন লাগে। দ্বিতীয়টো হৈ পৰিছে আমূল সমাজবিজ্ঞানৰ এক সমবেত বিন্দু। তথাপিও আমি মানুহক কেনেকৈ “মুক্ত” কৰিব পাৰো (তাৰ অৰ্থ যিয়েই নহওক কিয়) যদিহে আমি তেওঁলোকে সৃষ্টি কৰা ধাৰণা আৰু প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ কিছু সঠিকতাৰে বৰ্ণনা কৰিব নোৱাৰো, আৰু এইবোৰ মুক্তিদায়ক নে দমনমূলক সেইটো সিদ্ধান্ত ল'ব নোৱাৰো? আমি সকলোৱে ভাল, সঁচা আৰু সুন্দৰখিনি লাভ কৰিব বিচাৰিম বুলি ধৰি লোৱাটো হয়তো নিৰাপদ—যদিও গ'ল্ডনাৰে বিশ্বাস কৰা যেন লাগে যে এনে উদ্দেশ্য নিজৰ মাজতে সীমাবদ্ধ, বা সৰ্বাধিক সামগ্ৰিকভাৱে নিউ লেফ্টৰ মাজতে সীমাবদ্ধ—কিন্তু প্ৰকৃত সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক বিতৰ্কই এনে যোগ্য সত্যবাদৰ ওপৰত লাভৰ সৈতে গুৰুত্ব দিয়াটো খুব কমেইহে দেখা যায়। বৰঞ্চ সামাজিক বিষয়বোৰ সাধাৰণতে কোনটো উপায়ে আমাক নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্য সাধন কৰিবলৈ সৰ্বোত্তমভাৱে সক্ষম কৰিব সেই সম্পৰ্কে পুৰুষে গ্ৰহণ কৰা বিশ্বাস (পক্ষপাতিত্ব?)ৰ ওপৰত কেন্দ্ৰিত।

গ'ল্ডনাৰে সমৰ্থন কৰা বেছিভাগ কথাই (কৃষ্ণগংগা শক্তি, আমেৰিকাৰ বৈদেশিক নীতিৰ পৰিৱৰ্তন আদি) নিজৰ মাজতে শেষ নহয়। তেওঁৰ পছন্দসমূহ, মই ধৰি ল'ম, এই বিশ্বাসৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছে যে বিশেষ গোট বা নীতিসমূহ

সমর্থন কৰাৰ যোগ্য কাৰণ সেই সমর্থনে মানৱীয় উদ্দেশ্যসমূহ লাভ কৰাত অৰিহণা যোগাব যিবোৰ তেওঁৰ চূড়ান্ত লক্ষ্য বুলি তেওঁ দাবী কৰে। যদি তেওঁৰ বিশ্বাস কেৱল তেওঁৰ আন্ত্ৰিক অংশৰ পৰাই উদ্ভৱ হয়, তেন্তে বিলাহীৰ ৰস খাই মানুহৰ মুক্তি লাভ কৰিব লাগে বুলি বিশ্বাস কৰা মানুহতকৈ তেওঁৰ আমাৰ হৃদয় বা মনলৈ আৰু আহ্বান নাই। তথ্য আৰু মূল্যবোধৰ মাজৰ সম্পৰ্ক যিয়েই নহওক কিয়, কোনো প্ৰতিষ্ঠান বা প্ৰস্তাৱিত কাৰ্য্যপন্থা কি, বা ইয়াক সলনি কৰাৰ সম্ভাৱ্য পৰিণতিৰ যুক্তিসংগতভাৱে সঠিক বিশ্লেষণ অবিহনে মূল্যায়ন কৰাটো অসম্ভৱ। মুঠতে আমি অৱশ্যেই সেই বিশ্বাস আৰু মনোভাৱবোৰৰ বৃহৎ সংখ্যকক আমি শিথিলভাৱে আমাৰ মূল্যবোধ বুলি কওঁ “বাস্তৱ”ৰ বিষয়ে আমাৰ বুজাবুজিৰ পৰাই আহৰণ কৰোঁ।

এতিয়া সম্পূৰ্ণ বস্তুনিষ্ঠ “বৈজ্ঞানিক” সমাজ বিজ্ঞানৰ ধাৰণাটো হয়তো মিৰাজ, কিন্তু সেয়া নিজৰ পক্ষপাতিত্বত লিপ্ত হোৱাৰ কোনো অজুহাত নহয়, যদিও কোনোবাই নিজৰ দৰ্শকক তেওঁ কি কৰি আছে সেই বিষয়ে আগতীয়াকৈ সতৰ্ক কৰি দিয়ে। শ্ৰেষ্ঠ সমাজ বিজ্ঞানী হ’ল সেইজন যিয়ে নিজৰ বুদ্ধিমত্তাক নতুন ধাৰণা আৰু নতুন প্ৰমাণৰ বাবে মুকলি কৰি ৰাখে, আৰু নিজৰ মতামতক অহৰহ পুনৰ পৰীক্ষা কৰে, কাৰণ এইটোৱেই হৈছে আটাইতকৈ ফলপ্ৰসূ উপায় যাৰ দ্বাৰা তেওঁ আমাৰ “মূল্যবোধ”ক পৰিশোধন আৰু পুনৰ সংজ্ঞায়িত কৰাত সহায় কৰিব পাৰে। কোনো বিশেষ গোট বা বিশ্বদৃষ্টিভংগীৰ প্ৰতি নিজৰ “নৈতিক” দায়বদ্ধতাক পেৰেড কৰা শিক্ষাবিদজনে প্ৰায়ে যিটো কৰিবলৈ সৰ্বোত্তমভাৱে সজ্জিত হয়, সেইটো কৰাৰ ক্ষমতা হেৰুৱাই পেলায় আৰু শেষত দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ মতাদৰ্শবাদী হৈ পৰে।

গ’ল্ডনাৰৰ একাডেমিক সমাজবিজ্ঞানৰ সমাজবিজ্ঞানসন্মত ইতিহাস—যাৰ মূল হৈছে “কাৰ্য্যবাদ”—তেওঁৰ আমূল পদ্ধতিৰ দৰেই অসম্ভৱজনক। তেওঁ যুক্তি দিয়া যেন লাগে যে ইউৰোপীয় আৰু আমেৰিকাৰ একাডেমিক সমাজবিজ্ঞান মৌলিকভাৱে বুৰ্জোৱা সভ্যতাৰ প্ৰতিফলন হৈ আহিছে, যদিও কেতিয়াবা তেওঁ ইয়াৰ উৎপত্তি প্লোটোৰ পৰা আৰম্ভ কৰি সমগ্ৰ পশ্চিমীয়া দাৰ্শনিক পৰম্পৰাত দেখা পায় বা ই সকলো ঔদ্যোগিক সমাজৰ বৈশিষ্ট্য বুলি দাবী কৰে বিকাশৰ নিৰ্দিষ্ট পৰ্যায়। বুৰ্জোৱা শ্ৰেণীটোৱে কাৰ্য্যকৰীতাবাদৰ প্ৰতি সহানুভূতিশীল আছিল বুলি তেওঁ দাবী কৰে, কাৰণ ই কাৰ্য্যকৰী আছিল, অৰ্থাৎ ই তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰিছিল। নৈতিক আৱশ্যকতাৰ সলনি উপযোগিতা আৰু ফলপ্ৰসূতা বা ক্ষমতাৰ বিবেচনা কৰা হৈছিল। এতিয়াৰ পৰা মানুহ আৰু বস্তুবোৰৰ মূল্য নিজৰ বাবে নহয়, কেৱল তেওঁলোকে সেৱা আগবঢ়োৱা সামাজিক উদ্দেশ্যৰ ক্ষেত্ৰতহে মূল্যৱান হ’ব। বুৰ্জোৱা সমাজত মানুহে নিজৰ অন্তৰ্নিহিত নৈতিকতাৰ পৰিৱৰ্তে নিজৰ কাৰ্য্যৰ পৰিণতিৰ প্ৰতিহে চিন্তা কৰে। ক্ষমতা আৰু নৈতিকতাৰ বিবাহ বিচ্ছেদ হয়, পিছৰটো ব্যক্তিগত বিষয় হৈ পৰে।

গৌল্ডনাৰৰ বাবে ফৰাচী “মানুহৰ অধিকাৰৰ ঘোষণা”ই ৰাজনৈতিক উপযোগীতাবাদৰ মূল তত্ত্বক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে আৰু এমিল ডাৰ্কহেইমে প্ৰৱৰ্তন কৰা কাৰ্য্যকৰী সমাজবিজ্ঞান হৈছে সমাজ বিজ্ঞানত উপযোগীতাবাদৰ প্ৰতিমূৰ্তি। ইয়াত গ’ল্ডনাৰৰ পটত ৰখা বিশ্লেষণ সম্পূৰ্ণৰূপে ভাঙি গৈছে। ১৯ শতিকাৰ পৰা মাৰ্ক্সবাদীৰ লগতে অমাৰ্ক্সবাদীৰ অধিকাংশ লেখকে উপযোগীতাবাদক ইংলেণ্ডৰ সৈতে চিনাক্ত কৰি হৰছৰ পৰাই ইয়াৰ সূত্ৰপাত কৰিছে। তেন্তে গৌল্ডনাৰে সুধিছে যে ইংৰাজসকলে কিয় উপযোগীতাবাদী (অৰ্থাৎ কাৰ্য্যকৰী) সমাজবিজ্ঞান গঢ়ি তুলিব পৰা নাছিল? কিতাপখনৰ ইমানখিনিৰ দৰেই উত্তৰটোও সহজ। নিউ লেফ্ট ৰিভিউত এজন অস্পষ্ট লেখকৰ উদ্ধৃতি দি গৌল্ডনাৰে যুক্তি দিছে যে ইংৰাজ “মধ্যবিত্ত শ্ৰেণী” ইমানেই “ফৰাচী বিপ্লৱৰ দ্বাৰা আঘাতপ্ৰাপ্ত হৈছিল আৰু নৱজাত শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ আন্দোলনৰ প্ৰতি ভয় খাইছিল” যে ই “ইংৰাজ অভিজাত শ্ৰেণীৰ লগত নিজকে খাপ খুৱাই লৈছিল।” ফ্ৰান্সত সংঘটিত হোৱা বিপ্লৱৰ ফলত ইংৰাজ মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে ফৰাচীসকলতকৈ কিয় অধিক আঘাতপ্ৰাপ্ত হৈছিল সেয়া এতিয়াও স্পষ্ট হোৱা নাই। নতুবা এই সময়ছোৱাত ইংৰাজ শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ আপেক্ষিক নিস্তকতা, আৰু ইংৰাজ বুৰ্জোৱা শ্ৰেণীৰ আপেক্ষিক আত্মবিশ্বাসৰ কথা কোৱা অমাৰ্ক্সবাদী আৰু মাৰ্ক্সবাদী পণ্ডিতৰ সেনাবাহিনীৰ সৈতেও গ’ল্ডনাৰে মুখামুখি নহয়। কেইবাটাও প্ৰজন্মৰ পাণ্ডিত্যক মূৰত ঘূৰাই দিয়া এনে ব্যাখ্যাৰ প্ৰতি মই প্ৰাকৃতিকভাৱে আপত্তি নকৰো; প্ৰক্ৰিয়াটোৱে অৱশ্যে এটাতকৈ অধিক ফুটনোটৰ প্ৰয়োজন কৰে।

আচলতে গৌল্ডনাৰে মোটামুটি স্পষ্ট কাৰণত ফ্ৰান্সৰ ফালে মুখ কৰিছিল। যদি কোনোবাই জ্ঞানৰ ছদ্ম মাৰ্ক্সবাদী সমাজবিজ্ঞানৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে, তেন্তে চিন্তাবিদসকলে নিজৰ আৰ্থ-সামাজিক পৰিবেশক প্ৰায় যান্ত্ৰিকভাৱে প্ৰতিফলিত

কৰে বুলি প্ৰমাণ কৰিব লাগিব। আৰু যিহেতু ডাৰ্কহেইমক বৈধভাৱে প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্য্যকৰীতাবাদী হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰিব পাৰি, সেয়েহে তেওঁক ফৰাচী মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ উপযোগীতাবাদী সংস্কৃতিক প্ৰতিফলিত কৰা দেখা যাব লাগিব, যিয়েই নহওক কিয়, “বস্তুনিষ্ঠ” তথ্য যিয়েই নহওক কিয়।

যিকোনো পৰিস্থিতিতেই হওক, গৌল্ডনাৰে দাবী কৰে যে উপযোগীতাবাদী সংস্কৃতিয়ে মানুহক সমাজ বিজ্ঞানীসকলে হেঁচা মাৰি ধৰিবলগীয়া বস্তু হিচাপে গণ্য কৰি “বিচ্ছিন্ন” কৰি পেলাইছে (সেই শব্দটো আকৌ)। সঁচাকৈয়ে তেওঁৰ মতে ই আধুনিক সমাজৰ ব্যক্তিহীন ভয়ানকতা সৃষ্টি কৰিছে। অৱশ্যে তেওঁ আৰু কয়, এই সংস্কৃতি সংকটৰ সন্মুখীন হৈছে। পুৰুষক অধিক আৰু অধিক সামগ্ৰী যোগান ধৰি সমাজখনক একত্ৰিত কৰাৰ আশা কৰি বুৰ্জোৱা শ্ৰেণীয়ে এতিয়া আৱিষ্কাৰ কৰিছে যে এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাহিৰত অধিক ব্যক্তিগত সমৃদ্ধিৰ সম্ভাৱনা ক্ৰমান্বয়ে কম আকৰ্ষণীয় হৈ পৰে। নতুন, অধিক ধনী প্ৰজন্মই বুৰ্জোৱা মূল্যবোধৰ পৰা আঁতৰি আহি স্বতঃস্ফূৰ্ততা, ভালপোৱা, স্বাধীনতা, প্ৰামাণ্যতা, সাম্প্ৰদায়িকতাবাদ বিচাৰিছে। তেওঁ এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে মনোবিজ্ঞান সংস্কৃতি এই পৰিঘটনাৰ আৰু বুৰ্জোৱা সমাজৰ ক্ষয়ৰ অংশ।

উপযোগীতাবাদৰ সমালোচনা গ'ল্ডনাৰে বুজাটো কঠিন। তেওঁ বেনখাম বা মিল বা সমসাময়িক দাৰ্শনিকৰ সৰহসংখ্যকৰ বৰ্ণনা কৰিছেনে যিয়ে যুক্তি দিছে যে যিকোনো নৈতিক ব্যৱস্থাই কাৰ্য্যৰ উপযোগিতাৰ প্ৰতি বহুলাংশে চিন্তিত হ'ব লাগিব? হয়তো তেওঁৰ মনত কোনো নিৰ্দিষ্ট আদৰ্শ প্ৰকাৰ আছে যিয়ে এই সকলোবোৰৰ লগতে “বুৰ্জোৱা” সংস্কৃতিক সামৰি লৈছে? উপযোগীতাবাদে কেনেকৈ নৈতিকতাক ব্যক্তিগত বিষয়লৈ হ্ৰাস কৰিব পাৰে আৰু একে সময়তে ব্যক্তিক সামাজিক উপযোগিতাৰ বিবেচনাৰ অধীনত ৰাখিব পাৰে? মই তেওঁক যিমানদূৰ বুজি পাওঁ, মোৰ এনে লাগে যে গ'ল্ডনাৰ প্ৰায় সম্পূৰ্ণ ভুল। আচলতে উপযোগীতাবাদে ক্ষমতাক নৈতিকতাৰ অধীনত ৰাখে কিয়নো ই গীৰ্জা বা ৰাষ্ট্ৰই হওক, কিছুমান বৃহত্তৰ সামূহিকতাৰ দ্বাৰা নহয়, সম্প্ৰদায়টো গঠন কৰা ব্যক্তিসকলৰ কল্যাণৰ ক্ষেত্ৰত ভালক সংজ্ঞায়িত কৰে। বুৰ্জোৱা সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত ব্যক্তিগত নৈতিকতা আৰু ৰাজহুৱা নীতিৰ মাজৰ ব্যৱধান কমি যায়, আৰু ৰেইজন ডি এটেটৰ মতবাদবোৰ ছিন্নভিন্ন হ'বলৈ আৰম্ভ কৰে। ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে হিচাপে সামূহিকতাক গুৰুত্ব দিয়া সামাজিক উপযোগীতাবাদ আধুনিক সমাজতকৈ পৰম্পৰাগত সমাজৰ বহু বেছি বৈশিষ্ট্য, যাৰ বাবে গৌল্ডনাৰে উপযোগীতাবাদৰ উৎপত্তি প্লেটোৰ পৰা বিচাৰি পাব পাৰে। তেওঁ কনফুচিয়াছ বা ইব্ৰী ভাববাদীসকলৰ মাজতো ঠিক তেনেদৰেই সহজেই বিচাৰি পাব পাৰিছিল। আধুনিক উপযোগীতাবাদে ব্যক্তিৰ নামত এনে মতামতৰ বিৰুদ্ধে হোৱা বিদ্ৰোহক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে।

উপযোগীতাবাদৰ সমালোচনাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি গ'ল্ডনাৰৰ নিজৰ স্থিতিটো যথেষ্ট কৌতুহলী। তেওঁ কয় যে পুৰুষে আনক আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিবলৈ নৈতিক সংহিতা সৃষ্টি কৰে আৰু সংঘাতৰ আৰ্হিটোৱেই হ'ল সমাজখনক অধ্যয়ন কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা উচিত, কাৰণ সংঘাত সামাজিক প্ৰক্ৰিয়াৰ এক অন্তৰ্নিহিত অংশ। তথাপিও তেওঁ এইটোও বিশ্বাস কৰে যে পুৰুষসকল কেনেকৈ সহজাতভাৱে ভাল, আৰু তেওঁ দৃঢ়তাৰে ইংগিত দিয়ে যে আমাৰ নতুন চাইকেডেলিক প্ৰতিসংস্কৃতি আৰু মানুহৰ “ডাইঅ'নিছিয়ান” আৰ্হি গ্ৰহণে অৰাজক সাম্প্ৰদায়িকতাবাদ আৰু সকলোৰে কল্যাণৰ সৃষ্টি কৰিব। কিছু পৰিমাণে বিভ্ৰান্তিৰ বৈশিষ্ট্য হ'লেও গ'ল্ডনাৰৰ গৱেষণা কৌশলকে ধৰি ভৱিষ্যতৰ বাবে দিয়া পৰামৰ্শসমূহ স্পষ্টভাৱে ইয়াৰ উপযোগিতা অৰ্থাৎ কিছুমান লক্ষ্যত উপনীত হোৱাত ইয়াৰ ফলপ্ৰসূতাৰ যুক্তিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছে। এইদৰে তেওঁৰ নিজৰ দৃষ্টিভংগীয়ে থ্ৰাচিমেকাছ আৰু ৰুছ'ৰ উপাদানসমূহৰ সংমিশ্ৰণ ঘটালেও ই মূলতঃ “বাওঁ” উপযোগীতাবাদী। আগ্ৰহৰ ঠাই ইম্পলছ লয়, কিন্তু সেই অদৃশ্য হাতখনে এতিয়াও সাধাৰণ কল্যাণৰ বীমা কৰে।

গৌল্ডনাৰে তেওঁৰ কিতাপখনৰ সৰ্বাধিক অংশ টেলকট পাৰ্ছনছ আৰু পাৰ্চনিয়ান ব্ৰেণ্ডৰ কাৰ্য্যকৰীতাবাদৰ বাবে উৎসৰ্গা কৰিছে, যিটোৱে তেওঁৰ মতে ১৯৩০, ১৯৪০ আৰু ১৯৫০ চনত আমেৰিকাৰ সমাজবিজ্ঞানসন্মত চিন্তাধাৰাত আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিছিল (যদিও তেওঁ প্ৰতিপ্ৰবাহৰ বিষয়ে সচেতন)। পাৰ্ছনছৰ সমালোচনাত গ'ল্ডনাৰৰ ক্ৰটিসমূহ পৰীক্ষা কৰিবলৈ এখন গোটেই গ্ৰন্থ নিবেদিত হ'ব পাৰে। মই নিজকে কেইটামান ডাঙৰ কথাত সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখিম। প্ৰথমতে, পাৰ্চনিয়ানবাদে আমেৰিকাৰ সমাজবিজ্ঞানত কেতিয়াও আধিপত্য বিস্তাৰ কৰা নাছিল। পাৰ্ছনছক হয়তো তেওঁৰ মনটোৰ নিৰ্মল পৰিসৰ আৰু জটিলতাৰ বাবেই হয়তো এই শাখাটোৰ আগশাৰীৰ তত্ত্ববিদ হিচাপে গণ্য কৰা হৈছিল, কিন্তু মই

পঢ়াৰ দৰে বেছিভাগ সমাজ বিজ্ঞানীয়ে কম বেছি পৰিমাণে সদায় যি কাম কৰি আহিছিল, সেইটোৱেই কৰি থাকিল। বহুতে পাৰ্ছনছৰ পৰা আৰু সাধাৰণতে কাৰ্য্যকৰীতাৰ পৰা কিছুমান ধাৰণা ধাৰ লৈছিল য'ত এই ধাৰণাবোৰ উপযোগী যেন লাগিছিল, আনকি গ'ল্ডনাৰে নিজৰ বিশ্লেষণত সময়ে সময়ে কাৰ্য্যকৰী দৃষ্টিভংগীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। কিন্তু ১৯৫০ চনৰ সময়ছোৱাত আটাইতকৈ জনপ্ৰিয় কিতাপবোৰ আছিল স্পষ্টভাৱে অ-পাৰ্চোনিয়ান; চি ৰাইট মিলছৰ দ্য পাৱাৰ এলিট, ডেভিদ ৰিছমেনৰ দ্য ল'নলি ক্লাউড, আৰু উইলিয়াম এইচ হোৱাইটৰ দ্য অৰ্গেনাইজেচন মেনৰ দৰে কিতাপ, মাত্ৰ কেইখনমান উল্লেখ কৰিব পাৰি। নতুবা এই ক্ষেত্ৰখনৰ আগশাৰীৰ গ্ৰন্থসমূহো বিশেষভাৱে পাৰ্চনীয়া নাছিল।

দ্বিতীয়তে, পাৰ্ছনছৰ ওপৰত গ'ল্ডনাৰৰ সমালোচনা তলৰ পৰা ওলোৱা আৰু বহুলাংশে এড হ'মিনেম; তেওঁ দৃঢ়ভাৱে ইংগিত দিয়ে যে পাৰ্ছনছ এজন বুজিব নোৱাৰা প্ৰৱৰ্ত্তনা আৰু তেওঁৰ সুনাম তেওঁৰ হাৰ্ডাৰ্ডৰ সংস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। তৃতীয়তে, তেওঁ কেইবাটাও দাবী কৰে যাৰ কোনো প্ৰমাণ তেওঁ আগবঢ়োৱা নাই; উদাহৰণস্বৰূপে যে পাৰ্ছনে প্ৰথমতে সমাজ সংস্কাৰৰ বাবে চৰকাৰী হস্তক্ষেপৰ বিৰোধিতা কৰিছিল, বা পাৰ্ছনে মাৰ্ক্সৰ বিৰুদ্ধে অব্যাহত থকা বিতৰ্কত লিপ্ত হৈছে। সঁচাকৈয়ে শেষৰ কথাটো একেবাৰে অৰ্থহীন। পাৰ্ছনছৰ বিতৰ্ক খুব কমেইহে হয় আৰু তেওঁৰ দৃষ্টিভংগী একপক্ষীয় হ'লেও তেওঁ সদায় মাৰ্ক্সক সমাজবিজ্ঞানৰ অন্যতম প্ৰতিষ্ঠাপক হিচাপে গণ্য কৰি আহিছে।

গ'ল্ডনাৰৰ বিশ্লেষণৰ স্তৰটো তেওঁৰ পাৰ্ছনছৰ উদ্ধৃতিৰ ব্যৱহাৰৰ দ্বাৰা স্পষ্ট হৈ পৰে, য'ত পাৰ্ছনছে দৃঢ়ভাৱে কয় যে যিকোনো সমাজবাদী সমাজে ইয়াৰ পূৰ্বৰ পুঁজিবাদী সমাজখনৰ কিছুমান বৈশিষ্ট্য নিশ্চিতভাৱে অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব। গ'ল্ডনাৰৰ বাবে এইটো পাৰ্ছনছৰ বুৰ্জোৱা পুঁজিবাদী পক্ষপাতিত্বৰ প্ৰমাণ। অভিযোগটো সঁচা হ'ব যদিহে আমি মাৰ্ক্সৰ ওপৰতো একেটা অভিযোগ উত্থাপন কৰোঁ, যিয়ে আটাইবোৰ কথাৰ পাছতো একেটা কথাতে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। পাৰ্ছনছৰ বুৰ্জোৱা পক্ষপাতিত্বৰ আন প্ৰমাণসমূহৰ ভিতৰত আছে তেওঁৰ এই যুক্তি যে সকলো আধুনিক সমাজৰ বাবে মৌলিক হৈছে “আমোলাতন্ত্ৰিক সংগঠন . . . ধন আৰু বজাৰ ব্যৱস্থা, সাধাৰণীকৃত সাৰ্বজনীন আইনী ব্যৱস্থা, আৰু ঐচ্ছিক নেতৃত্বৰ সৈতে গণতান্ত্ৰিক সংযোগ।” ৩৭ বছৰীয়া গৌল্ডনাৰে কয়, “

৩৭ বছৰীয়া গৌল্ডনাৰে কয়, “এইটোৱে কি বুজায়। আমেৰিকান সমাজৰ “মুক্ত উদ্যোগ ব্যৱস্থা” হৈছে পাৰ্ছনছৰ মতে কেতিয়াও উদ্ভাৱন হোৱা সকলো গুৰুত্বপূৰ্ণ বিৱৰ্ত্তনশীল বিশৃঙ্খলিতাৰ এক অনন্য শক্তিশালী মূৰ্তি।

. . . আধা আমোদ নোপোৱাকৈ (আৰু আধা আচৰিত) হ'ব নোৱাৰে যে কি জীয়াই আছে আৰু কি নাই তাৰ মৌলিক চিন্তাৰে বিৱৰ্ত্তনৰ আলোচনাত কোনোবাই এই কথাটো হেৰুৱাব পাৰিলেহেঁতেন যে, মাত্ৰ পঞ্চাশ বছৰৰ ভিতৰতে মাৰ্ক্সবাদী-সমাজবাদী জাতিসমূহে পৃথিৱীৰ আধা অংশ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ আহিছে।

এতিয়া পাৰ্ছনছৰ হয়তো সঠিক বা ভুল হব পাৰে, কিন্তু তেওঁৰ বক্তব্যত বিশেষ বুৰ্জোৱা বা পুঁজিবাদী সমৰ্থক একো নাই, যদিহে নিৰ্বাচন কেৱল বুৰ্জোৱা পৰিঘটনা বুলি ধৰি লোৱা নহয়। ছোভিয়েটসকলে এই কথা নিশ্চয় বিশ্বাস নকৰে, কিয়নো তেওঁলোকে নিজৰ সমাজত নিৰ্বাচন আৰু “গণতান্ত্ৰিক” প্ৰক্ৰিয়াৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত অহৰহ গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। তাতোকৈ ডাঙৰ কথাটো হ'ল, মাৰ্ক্সবাদী (আৰু আনকি লেনিনবাদী) তত্ত্বৰ সত্ত্বেও ছোভিয়েটসকলে আধুনিক আমোলাতন্ত্ৰিক সংগঠন এটা গঢ়ি তুলিছে, সাধাৰণীকৃত সাৰ্বজনীনতাবাদী আইনী ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ প্ৰক্ৰিয়াত আছে আৰু যুদ্ধ কমিউনিজমৰ সময়ছোৱাৰ বাহিৰেও সদায় ধন ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে, আৰু... এটা নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণে বজাৰখন। সঁচাকৈয়ে বজাৰ ব্যৱস্থাৰ ওপৰত তেওঁলোকৰ নিৰ্ভৰশীলতা যেন বাঢ়িছে। মুঠতে সমসাময়িক ঔদ্যোগিক সমাজসমূহৰ বৈশিষ্ট্য হৈছে পাৰ্ছনে ইয়াক উল্লেখ কৰা বৈশিষ্ট্যসমূহৰ দ্বাৰা বুলি যথেষ্ট প্ৰমাণ পোৱা গৈছে।

গৌল্ডনাৰে যেতিয়া পাৰ্ছনছক বক্ষণশীল বুলি কয়, তেতিয়া তেওঁ মূলতঃ বুজাব বিচাৰিছে যে পিছৰজন ইউটোপিয়ান নহয়; যে পুৰুষক “মুক্ত” কৰিব পৰা অৰাজক হিংসাৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হোৱাৰ পৰিৱৰ্তে তেওঁৰ মতে সামাজিক ব্যৱস্থাসমূহ জীয়াই থাকিবলৈ হ'লে সদায় ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা, অৰ্থনৈতিক প্ৰতিষ্ঠান, শিশুক সামাজিকৰণৰ ব্যৱস্থা আৰু অনুৰূপ প্ৰতিষ্ঠানৰ প্ৰয়োজন হ'ব। গ'ল্ডনাৰে অৱশ্যে কৈছে যে পাৰ্ছনছৰ সামাজিক ব্যৱস্থাৰ ধাৰাবাহিকতা আৰু তেওঁৰ মতে অমৰত্বৰ প্ৰতি থকা চিন্তা ব্যক্তিগত মৃত্যুৰ বাস্তৱতাৰ পৰা পলায়নৰ প্ৰয়াস।

লেখকে আমাক জনাইছে যে পাৰ্চনবাদৰ উৎসসমূহ পাৰ্ছনছৰ বুৰ্জোৱা পটভূমি, হাৰ্ভাৰ্ডৰ দৰে অভিজাত বিদ্যালয়ৰ সৈতে তেওঁৰ সম্পৰ্ক আৰু ডিপ্ৰেছনে আৰম্ভ কৰা আমেৰিকান সমাজৰ সংকটৰ আগতেই তেওঁ পৰিপক্ব হোৱাৰ সত্যত পোৱা যায়। কিন্তু এই সকলোবোৰৰ মাজত এটা ধৰা পৰিছে, কিয়নো গ'ল্ডনাৰৰ বাবে কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰৰ আগমন আৰু ছোভিয়েট শাসন ব্যৱস্থাৰ একত্ৰীকৰণে পাৰ্চনবাদ আৰু মাৰ্ক্সবাদৰ ক্ৰমান্বয়ে, যদিও সম্পূৰ্ণৰূপে স্বীকৃতি দিয়া হোৱা নাই, অভিসৰণৰ সূচনা কৰিছে, আনকি নতুন উগ্র সমাজবিজ্ঞানৰ আবিৰ্ভাৱৰ সময়তো যিয়ে দুয়োকে প্ৰত্যাহ্বান জনায়। উদাহৰণস্বৰূপে, পাৰ্ছনছে বিশ্বাস কৰে যে পুৰুষে সামাজিক পৰিৱৰ্তন আনিব পাৰে (তেওঁ এজন “স্বৈচ্ছাসেৱী”)। সেইটোৱে তেওঁক আৰম্ভণিৰ মাৰ্ক্স আৰু লেনিনৰ সৈতে এক অভিসৰণলৈ লৈ যায় যিটো লেখকে দাবী কৰে যে তেওঁ স্বীকাৰ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰে। পাৰ্ছনে সমাজৰ উত্থানত আত্মীয়তাৰ গুৰুত্বৰ লগতে সভ্যতাৰ বিকাশত ভাষাৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে, যিবোৰ কথা মাৰ্ক্সেও উল্লেখ কৰিছে! এটা কথা আঙুলিয়াই দিয়াৰ প্ৰয়োজন যে এই সকলোবোৰ স্থিতি ইউৰোপীয় সামাজিক চিন্তাৰ সমগ্ৰ ইতিহাসৰ মাজেৰে আক্ষৰিক অৰ্থত আন শ শ তত্ত্ববিদেও গ্ৰহণ কৰিছে? পাৰ্ছনছ যেন প্ৰায় সকলোৰে লগত একত্ৰিত হৈ আছে।

গল্ডনাৰৰ প্ৰতিফলিত সমাজবিজ্ঞান আৰু সাধাৰণতে নিউ লেফ্ট সমাজবিজ্ঞানীসকলক আমি কি কৰিম? আহক আমি ক্ষণেক সময়ৰ বাবে সাহস কৰিম যে তেওঁলোকে আনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হোৱা “পটভূমি” আৰু “ডমেইন অনুমান”ৰ একেটা বিশ্লেষণ তেওঁলোকৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰয়োগ কৰোঁ। নতুন স্বাধীনতাৰ আহ্বানৰ আঁৰত আধিপত্যৰ দিশত এটা হেঁচা লুকাই আছেনে? গ'ল্ডনাৰ আৰু আন আন নিউ লেফ্ট সমাজবিজ্ঞানীসকলে যি সহজে তথ্য আৰু ইয়াৰ সৈতে মতানৈক্য থকাসকলে দুয়োটাকে উলাই কৰে, সেইটোৱে আমাক গুৰুতৰ বিৰতি দিব লাগিব। হাল্লা এৰেণ্জেট মত প্ৰকাশ কৰিছে যে সৰ্বাত্মক মনৰ এটা প্ৰধান বৈশিষ্ট্য হ'ল ইয়াৰ চৰম বিষয়বস্তু—গ'ল্ডনাৰৰ গৱেষণা কৌশল বিবেচনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক সহায়ক অন্তৰ্দৃষ্টি, য'ত তেওঁ লাভ কৰিব বিচৰা লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সমাজ বিজ্ঞানৰ উপযোগিতাৰ ভিত্তিত মূল্যায়ন কৰাত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে, আৰু তেওঁ ইতিহাস লিখাৰ অস্থাবোহী পদ্ধতিটোও বিবেচনা কৰাত।

গল্ডনাৰৰ কিতাপখনৰ প্ৰকাশ আৰু গ্ৰহণ কৰাটো নিজেই বিদ্ৰূপৰ। উদাৰ কল্যাণমূলক “প্ৰতিষ্ঠা” আৰু সেই “কেৰিয়াৰবাদী” সমাজবিজ্ঞানীসকলৰ ওপৰত আক্ৰমণৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দয়ভাৱে এটা খণ্ড ইয়াত উল্লেখ কৰা হৈছে যিসকলে ইয়াক বা তেওঁলোকৰ বিভাগৰ অধ্যক্ষসকলক টোড়ী কৰে। তথাপিও কিতাপখনক আংশিকভাৱে সমৰ্থন কৰিছিল সেই প্ৰতিষ্ঠানটোৰ (এই ক্ষেত্ৰত ৰাছেল ছেজ ফাউণ্ডেশ্যন আৰু ৱাশ্বিংটন বিশ্ববিদ্যালয়) যিবোৰক ই উলংঘা কৰাৰ প্ৰস্তাৱ দিছে। তদুপৰি ইয়াক “এষ্টাব্লিছমেণ্ট” প্ৰেছে প্ৰকাশ কৰিছিল আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত নিউয়ৰ্ক টাইমছত দুখন আনন্দময় জাননী লাভ কৰিছিল। আচলতে, পপ সংস্কৃতিৰ সেই ক্ৰমবৰ্ধমান “উজ্জ্বল” সংযোজনৰ শৃংখলাত যোগদান কৰাটো যেন নিয়তি আছে যিয়ে “ভয় নোহোৱাকৈ আৰু গৱেষণা অবিহনে” প্ৰদৰ্শন কৰে যে ব্যৱস্থাটো প্ৰকৃততে কিমান “পচি যোৱা”। আশা কৰিব পাৰি যে দহ-বিশ বছৰৰ পাছত কিতাপখন যদি আচলতে মনত পৰে, তেন্তে তীব্ৰ লাজৰ সৈতে। এই অৰ্থত ই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সাংস্কৃতিক নথি।